

Vergadering: 5 april 2016
Agendanummer: 12
Status: Besluitvormend
Portefeuillehouder: H. Blok
Behandelend ambtenaar Harry Schaaphok, 0595-447721
E-mail: gemeente@winsum.nl (t.a.v. Harry Schaaphok)

Aan de gemeenteraad,

Onderwerp:

Financiering van aantal grote projecten.

Voorgestelde besluit:

De raad wordt voorgesteld om projectfinanciering mogelijk te maken, en deze keuze te beperken tot maximaal vier projecten: brede school Baflo, het romp-akkoord N361, Winsum-West en brede school Winsum. In de kadernota 2016 wordt een voorstel gedaan voor de aanpassing van de omslagrente

Aanleiding van het voorstel

In een tweetal bijeenkomsten van het auditcommittee is gesproken over de gedachte om voor sommige projecten het systeem van projectfinanciering te hanteren. Na een eerste algemene discussie is een notitie gemaakt over dit onderwerp, zonder de financieringsvorm direct te koppelen aan een project, teneinde een principiële discussie over dit onderwerp te kunnen voeren. Het auditcommittee kon zich in meerderheid vinden in deze notitie. Naar aanleiding van de gevoerde discussie stellen wij niet alleen voor om projectfinanciering toe te passen op maximaal 4 projecten, maar tevens om in de kadernota 2016 een voorstel te doen voor het aanpassen van onze rekenrente ten behoeve van de begroting 2017.

Algemeen

De gedachte voor een introductie van projectfinanciering is ingegeven door het volgende.

Op dit moment hanteren wij een omslagrente van 4%. Als we kijken naar onze gemiddelde rente van de opgenomen geldleningen (werkelijk: 3,66%) komt dit omslagpercentage van 4% best redelijk in de buurt, maar als we kijken naar de huidige kapitaalmarktrente is het huidige omslagpercentage redelijk hoog (huidige rente 1,5 – 2%). De rente voor kortlopende financiering is overigens nog veel lager.

Huidige situatie (financiering)

We hebben onze, in het verleden gepleegde, investeringen voor een heel groot deel ($\pm 88\%$) gefinancierd met eigen financieringsmiddelen. Dit betekent eigenlijk dat we de investeringen konden betalen zonder geld te hoeven lenen. De boekwaarden van onze investeringen zijn per 1-jan-2016 zo'n € 25 miljoen. Hiervan is een bedrag van € 3 miljoen gefinancierd met geldleningen en dus is een bedrag van € 22 miljoen gefinancierd met eigen geld.

In onze begroting/jaarrekening wordt aan de verschillende programma's $\pm € 1$ miljoen aan rente doorbelast, terwijl de werkelijke rentekosten ruim € 1 ton bedragen. In onze omslagrente zit dus eigenlijk maar een gering bedrag aan werkelijke rente. Dit klinkt alsof we een veel te hoge rente doorbelasten in onze begroting; dit ligt genuanceerder.

De administratieve rente over onze eigen financieringsmiddelen betreft geen rentekosten; het is slechts het (administratief) in beeld brengen van een rendement van onze reserves. We rekenen hierbij ook met een rente-opbrengst van 4% aan (bespaarde) rente over deze eigen financieringsmiddelen. Deze rentebate komt ten gunste van onze begroting ($4\% \times € 22 \text{ miljoen} = \pm € 9 \text{ ton}$) en hierdoor drukken per saldo alleen de rentekosten op onze begroting (in ons geval ruim € 1 ton). Feitelijk zit er in onze begroting dus tot een bedrag van een kleine € 9 ton aan fictieve rentelasten en tot ditzelfde bedrag ook een fictieve rentebate (bespaarde rente).

Dit is het beeld in grote lijnen. Feitelijk ligt dit beeld genuanceerder.

Het bedrag aan rentelasten dat aan de programma's wordt doorbelast maakt op sommige programma's onderdeel uit van een kostprijs (bijvoorbeeld: Riolering en Reiniging). Het tarief van bijv. de rioolheffing is dus deels opgebouwd uit een rentecomponent van in het verleden gepleegde investeringen. Verder is het zo dat bij een aantal onderwerpen sprake is van egalisatie van kosten. Op het terrein van de onderwijshuisvesting worden bijvoorbeeld de gemeentelijke lasten van de onderwijshuisvesting vergeleken met de gemeentelijke baten op dit terrein en het saldo daartussen wordt geëgaliseerd met de reserve onderwijshuisvestingsvoorzieningen. De kapitaallasten op het gebied van onderwijs zijn gebaseerd op 4% rente. Een lagere rente wordt hier volledig gecompenseerd door een hogere reservemutatie.

Zo hebben de rentelasten op een aantal terreinen geen direct effect op het begrotingsresultaat. De lasten worden gedekt door bijdragen van derden (heffingen) of worden geëgaliseerd middels een reserve. Op deze manier vloeien een aantal invloeden van deze administratieve rentetoerekening weg en is het bedrag van de werkelijke rentekosten/-lasten anders dan het eerdergenoemde kostenbedrag van ruim € 1 ton.

Huidige financieringspositie

Op dit moment hebben we tot het maximale bedrag aan kasgeld ingezet om te kunnen voorzien in de huidige financieringsbehoefte. Feitelijk hebben we op dit moment een iets hoger bedrag aan kasgeld opgenomen dan onze kasgeldlimiet aangeeft. Voor de korte termijn is dat niet erg. Onze liquiditeitspositie wordt ook beïnvloed door fluctuaties in inkomsten- en uitgavenstromen binnen onze exploitatie. Verder wordt bijvoorbeeld de volledige terugontvangst van de compensabele BTW (BTW-compensatiefonds) over het jaar 2015 pas medio 2016 ontvangen. Hierop worden geen voorschotten verleend.

Er staan mogelijk een aantal grote projecten op stapel: te noemen zijn de brede school Baflo, het Romp-akkoord N361, Winsum-West en de Brede school Winsum. Alle vier projecten vragen naar verwachting een investeringsruimte van enkele miljoenen. Het is duidelijk dat we, gelet op de huidige financieringspositie, deze bedragen niet met eigen geld kunnen financieren. Hiervoor is het nodig om externe financieringsbronnen aan te boren. Concreet: een geldlening sluiten.

Situatie met nieuwe projecten (totaalfinanciering)

Zouden we bijv. het meest concrete project (brede school Baflo) willen uitvoeren op de wijze zoals wij dat altijd hebben gedaan, dan zou er een kredietaanvraag komen van zeg € 3,5 miljoen. We zouden dan op basis van de componentenbenadering voor de verschillende onderdelen een afschrijvingstermijn bepalen en met een rente van 4% rekenen. Los van de vraag hoe we eventueel zouden kunnen omgaan met de afschrijvingslasten rekenen we dan met 4% aan rentelasten voor de deelprogramma's Onderwijs en Sport (gymzaal + tennis).

Op het deelprogramma Onderwijs kunnen dan de rentelasten van 4% niet volledig binnen de egalisatie van de onderwijshuisvesting worden opgevangen. Vanuit de algemene begrotingspositie moet extra geld beschikbaar worden gesteld voor onderwijs. Ook op het terrein van de Sport geeft dit hoge rentelasten.

De werkelijke rentekosten zijn op dit moment ongeveer 50% van de geraamde rentelasten (werkelijke rente 2% ipv omslagrente van 4%). Door de extra geldlening worden onze werkelijke rentekosten zo'n € 0,7 ton hoger, terwijl we voor € 1,4 ton aan extra rentelasten in de begroting opnemen. We belasten dus een te hoog bedrag door aan de programma's onderwijs en sport. Daardoor ontstaat een extra saldo op de kostenverdeelstaat kapitaallasten (kosten € 0,7 ton en doorbelaste baten van € 1,4 ton) en dit saldo komt in de begroting terug als een hoger batig saldo op ons financieringssaldo.

Een erg ondoorzichtig systeem en ook lastig te koppelen aan een voorstel voor het beschikbaar stellen van een krediet voor dit of een ander project.

Situatie met nieuwe projecten (projectfinanciering)

Als we aan deze nieuwe projecten een bijbehorende nieuwe financiering zouden koppelen, dan ontstaat een veel helderder beeld. Bij het project gaan we dan met exact hetzelfde rentepercentage werken als de rente van de hieraan gekoppelde aan te trekken geldlening.

In de huidige situatie is dit gunstig voor het project, want in plaats van 4% rente rekenen we met 2% rente. We rekenen bij dit project met 2% rente en de rentekosten zijn ook 2%. Er ontstaat geen extra saldo op de financieringsfunctie en alle mutaties vloeien direct voort uit het voorstel voor de kredietaanvraag. Een bijkomend voordeel is misschien dat de realisatiemogelijkheden van deze projecten een stukje dichterbij komen.

Kijkrichting deel van het auditcomité

Binnen het auditcomité is geopperd dat deze wijze van financiering wel erg gunstig is voor de thans op stapel staande projecten, maar dat dit "niet eerlijk" is voor eerder uitgevoerde investeringen (projecten). Volgens een deel van het auditcomité zouden alle "projecten" moeten profiteren van een lagere rentepercentage.

Hiermee wordt een derde variant geïntroduceerd: totaalfinanciering met een aanpassing van de omslagrente.

Totaalfinanciering met aanpassing omslagrente

De achterliggende gedachte hiervan is dat alle programma's lagere rentelasten krijgen doorberekend. Dit lijkt in theorie best redelijk, maar het heeft wel een prijs. Als bijvoorbeeld de lagere rentelasten worden doorbelast naar het programma Riolering zal dit betekenen dat het tarief van de rioolheffing moet worden verlaagd om te voorkomen dat er "winst" ontstaat op dit programma. Winst maken is niet toegestaan: de heffing mag maximaal kostendekkend zijn.

Dit geldt bijvoorbeeld ook voor reiniging. Een lagere heffing is uiteraard gunstig voor de burger, maar het betekent wel dat een deel van het voordeel van een lagere rente verdampt door lagere opbrengsten en bij andere programma's een lager aandeel bij egalisaties.

Dit kan ook met een andere bril worden bekeken: is het redelijk/acceptabel/gewenst dat de burgers in deze gemeente een lagere rioolheffing betalen, omdat er bijvoorbeeld in Baflo een brede school wordt gebouwd? Hiertussen is geen directe relatie te ontdekken.

Zouden we deze variant willen introduceren, dan moet, op het moment dat de kredietaanvraag voorligt en er tevens een voorstel ligt voor de financiering, er eveneens worden besloten om de omslagrente te verlagen. Alleen op die manier

bereiken we namelijk dat de rentelasten over alle programma's mee profiteren van lagere rentekosten.

Dit is, op het moment van het voorliggende kredietvoorstel, niet alleen een erg omslachtige manier van werken met veel administratieve lasten doordat de rentelasten, maar ook de rentebaten (bespaarde rente) op bijna alle programma's moeten worden aangepast; het financiële resultaat er van is ook negatief, doordat het te behalen rentevoordeel behoorlijk zal dalen (verdamping van het voordeel bij heffingen en egalisaties). Een ruwe inschatting op basis van de omvang van de boekwaarden van de onderwijshuisvesting en de riolering in relatie tot het totaal van de boekwaarden geeft aan dat iets meer dan de helft van het voordeel zal verdampen.

De werkelijke situatie is buitendien nog een stuk gecompliceerder, doordat in een aantal gevallen wordt gewerkt met een vaste rente in verband met bijvoorbeeld een annuïtaire afschrijving. Hiermee wordt gewerkt met een vaste rente; veelal nog met een hogere rente dan 4%. Van de € 25 miljoen aan boekwaarden gaat dit om € 4 miljoen aan boekwaarden met een "vaste" rente. Het gaat in dit kader te ver om dat ook allemaal mee te nemen, maar dat het erg lastig is om het werkelijke effect te bepalen is wel duidelijk. Een kredietvoorstel voor de realisatie van één van deze projecten gekoppeld aan deze financieringswijze zal hierdoor erg gecompliceerd worden.

In grote lijnen betekent de suggestie vanuit een minderheid van het auditcomité dat van het voordeel van een lagere rente slechts een deel van het rentevoordeel ($\pm 45\%$) kan worden meegenomen in het projectvoorstel. Ongeveer 55% van het voordeel vloeit weg door lagere tarieven en egalisatie met reserves.

Afweging

In het, in het auditcomité, besproken voorstel lagen 3 varianten voor. Wij willen daar nu een vierde variant aan toevoegen.

De onderstaande eerste 3 varianten waren voorgesteld, en variant 4 wordt nu toegevoegd:

1. Totaalfinanciering (met handhaving van omslagrente);
2. Projectfinanciering voor maximaal 4 projecten;
3. Totaalfinanciering (met aanpassing omslagrente);
4. Projectfinanciering voor maximaal 4 projecten en in de kadernota 2016 een voorstel voor aanpassing van de huidige rekenrente.

Een keuze voor variant 1 betekent de voortzetting van de huidige gedragslijn. Bij grote projecten gaat het om grote bedragen. Daarnaast is de rente op dit moment historisch laag. Deze variant geeft hoge rentelasten op het betreffende

programma, waardoor de realiseerbaarheid van de projecten direct in gevaar komt.

Een keuze voor variant 3 levert (bij toepassing bij een kredietaanvraag voor een project) een erg bezwaarlijke administratieve last op met buitendien een behoorlijk lager financieel voordeel. Wij zien niet in waarom dat bijvoorbeeld de rioolheffing zou moeten worden verlaagd, omdat een school wordt gebouwd.

Dan blijven variant 2 en 4 over. In beide varianten wordt de rente van de financiering direct gekoppeld aan het project. Dit kan op een heldere manier worden meegenomen in het projectvoorstel; het maakt de financiële consequenties duidelijk en inzichtelijk. Het biedt bovendien de beste mogelijkheden om de gewenste voorzieningen te realiseren. De huidige rentestand geeft aanleiding om het te hebben over onze rekenrente. Een discussie over de rekenrente moet gevoerd worden in verband met (de kaders betreffende) het opstellen van een nieuwe begroting.

Voorstel

Wij stellen voor om projectfinanciering mogelijk te maken, en deze keuze te beperken tot maximaal vier projecten: brede school Baflo, het romp-akkoord N361, Winsum-West en brede school Winsum. In de kadernota 2016 zullen wij een voorstel doen voor een aanpassing van onze rekenrente in de begroting 2017.

Burgemeester en wethouders van Winsum,

M.A.P. Michels, burgemeester
drs. R.J. Bolt, secretaris

Agendnummer: 12
Vergadering: 5 april 2016

De raad van de gemeente Winsum;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op het bepaalde in de gemeentewet, de wet FIDO en het Besluit begroting en Verantwoording;

b e s l u i t :

- projectfinanciering in de toekomst mogelijk te maken, en deze keuze te beperken tot maximaal vier projecten: brede school Baflo, het rompakkoord N361, Winsum-West en brede school Winsum;
- in de kadernota 2016 een voorstel te doen voor de aanpassing van onze rekenrente in de begroting 2017.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Winsum in zijn openbare vergadering van 5 april 2016.

De raad voornoemd,

voorzitter,

griffier,